

DRUŽINSKI TEDNIK

Uredništvo in uprava: Ljubljana, Miklošičeva 14/III. Poštni predal št. 253, tel. št. 33-32. — Račun Pošt. hran. v Ljubljani št. 15.393. — Naročnina: ¼ leta 20 lit.

Vse je samo kopija

Če bi bil med nami morda vendar še kdo, ki bi rad podvomil o tem, ali je vse gibanje Tita in njemu podrejene slovenske OF komunistično ali ni, in ali bi po zmagi tega gibanja doživeli Slovenci popolnoma enako usodo kakor narodi SSSR ali ne, bi mu bilo treba za odgon tega zadnjega dvoma primerjati samo organizacijo, sistem, tehniko, terminologijo itd. boljševizma v SSSR in organizacijo, sistem, tehniko, terminologijo itd. OF na Slovenskem. Taka primerjava nam pokaže, da je vse pri OF napravljeno natanko po dobesednem kopiranju boljševizma. Niti za en sam gram ni ne v ideologiji, ne v taktiki in ne v organizaciji OF lastnega, originalno slovenskega. Celo tudi v najmanjših podrobnostih je vse počeje OF podrejeno reglementu sovjetskega komunizma. To dokazuje ne samo, da so OF zasnovali v Moskvi, ampak da je ta dobila tudi vrhovne organizatorje in komunistične strokovnjake, ki po vsaj priliki niso vsi »naše gore liste«. Vsaj instruktorji morajo biti brez dvoma pristni ruski boljševiki iz vrst GPU.

To nam razodeva že zunanja organizacija vsoga osvobodilnega gibanja: po posameznih odborih, skupinah, četah itd. Tu kakor tam vodijo vse delo sekretarji (po slovensko bi jim rekli tajniki), ki dejansko opravljajo funkcije, katere so pri nas Slovincih vedno opravljali samo predsedniki. (Tudi Stalin je samo »sekretar« stranke, pa je dejansko njen neomejeni diktator in diktator vse SSSR.) Predsedniki OF in raznih drugih njenih odborov in ustanov so zato le nepomembne figure, podrejene sekretarjem. Prav tako stoji dejansko na čelu čet in vseh enot »politkomisarji«, katerih oblast je stvarno večja od oblasti poveljnikov, ki so zvečini prav tako nepomembne figure kakor razni predsedniki. Ofarske brigade in divizije so organizirane natanko tako kakor podobne enote v SSSR že od vsega boljševiškega začetka. Kakor ni bilo v SSSR število ljudi v takih enotah (razen t. j. v operativni vojski) nikoli natanko določeno, tako tudi ni pri enotah OF. Brigada ali divizija ima lahko tudi samo 30 mož, pa je še vedno brigada ali divizija. (Točna kopija po vzorcu v SSSR, zato nobena specialiteta ofarjev!)

Še bolj natanko kakor v teh splošnih organizacijskih načelih se kaže pristni sovjetski sistem v podrobni organizaciji. Razčlenitev na bojne, propagandne, mladinske, kulturne, policijske, vohunske, šaktivistične in vse druge skupine je stodoletna kopija organizacije življenja Rusije pod boljševizmom. Zlasti ustvarjanje boljševiškega aktivna kot kadra za novljenje vseh bodočih četnikov in drugih zabljev, vohunov, roparjev itd., je načelno za stopinje, po katerih hodi KPS pod krinko OF. Nekomunistično članemu Slovence bo bržčas neznan, kaj je prav za prav šaktivist in kaj so šaktivisti. Bolj znani so postali le terenci.

Aktivist je prištel in hlapec boljševizma, vzeti iz vrst moralne in vsestranske sodbe slovenske družbe. Njegova kariera v SSSR se prične navadno tako, da ovadi GPU svoje lastne starše, sorodnike ali sosedo, da mislijo protirevolucionarno. S tem se tlači iz vrst vseh poštenih ljudi in bodi potem v družbi drugih sebi podobnih propalje pot nadaljnjega ovaštva predstojnikov in pride nazadnje do raznih položajev sovjetskih uradnikov, bodisi pri sovjozih, kolhozih, strokovnih organizacijah ali pri policiji, kar je najvišje stremljenje vsakega aktivista in sploh komunista. Policijska kariera je pri boljševikih največja kariera sploh. Tako je vsak sovjetski aktivist izločen iz svoje rodbine, svoje okolice in iz svojega ljudstva ter more živeti le, dokler izvršuje rabeljske opravke boljševizma in sme kot tak nositi samokres. Pri nas pripravljajo KPS v okviru svoje maske OF aktiviste na ta način, da jih prične nase s »likvidacijami rojakov in drugimi zločini. Zakaj vsako, kdor opravi bodisi tudi le enkrat samkrat posel krvnika nad katerim koli od komunistov na smrt obsojenim Slovence ali Slovence, je za vselej izločen iz vsake neboljševiške slovenske družbe in prisiljen iti v vsakem primeru in brezpogojno za boljševizmom. Aktivist je torej brezpogojen prodanec boljševizma, ki ga pa nikoli ne pusti ne predalec ne previsoko, zakaj presit pes, pravijo, ne grize. Aktivist mora zato biti stalno »na verigah in stalno slačen. Iz takih aktivistov sestavljeni aktiv

Kar ljudje radi store, to jih malo slane.
Slovenski rek

Otroci zaman prosjačijo za kruh...

...ker so njihovi starši izgubili čut za dostojnost

Turški poslanec Jalčin, ki ne velja za nasprotnika zaveznikov, je po poročilu iz Madrida napisal v listu *Tanin* komentar o sovjetskem »procesu«. Pisec se zgraža nad metodami, ki so zavladale v bolgarski prestolnici, in pravi:

»Bolgarski justični umori so prekosili vse črnogledne napovedi o azijskih metodah. Mi Turki ne maramo Bolgarov, ker so nas že prevečkrat prevarali, kljub temu odklanjamo te smrtne obsodbe, ker so izrečene zaradi dejanj, ki jih kazenski zakonik sploh ne navaja kot kazniva. Sofijske obsodbe so zločini in nizkotna komedija. Bolgari so postali petolizniki boljševizma, ki tepta neodvisnost njihove dežele.

»Premagan narod,« poudarja Jalčin, »ima vedno možnost dvigniti se in si pridobiti spoštovanje svojih nasprotnikov. Pri Bolgarih to ni več mogoče, ker so izgubili sleherni čut za dostojnost in za zmerom omadeževali zgodovino svojega naroda.«

Mi bi k temu pripomnili, da je Jalčin v toliko v zmoti, ker identificira bolgarski narod z njegovim razumnostvom. Petolizniki boljševizma in ljudje brez čuta za dostojnost ni postalo bolgarsko ljudstvo, ki ima v boljševiški svobodi manj besede kakor kdaj koli v svoji zgodovini; Jalčinove besede veljajo pa v celoti za sovjetsko inteligenco. Sofijski proces je barbarstvo, kakršnega izlepa svet ni videl; ali to nam ne sme zapreti oči pred spoznanjem, da je bolgarski poltravništvu in razumnosti mešan tisti, ki je prisluzil bolgarskemu narodu sramotni pridevek izdajalca, saj že od balkanskih vojn dalje Bolgari po tem slove, da skoči-

PLAČILO ZA IZDAJSTVO

jo svojim sosedom v njihovih najkriticnejših trenutkih v hrbet. Kar so do leta 1944. vedeli samo sosedi Bolgarov, so lani izkusili tudi Nemci. Zdaj Bolgar žanje, kar je tako dolgo sejalo — žal ne samo njegov pokvarjen ali pa megalomanski razumnisti sloj, temveč predvsem zapeljani narod, ki je svojim voditeljem lahko-verno zaupal.

O današnjih razmerah v Sofiji imamo še drugo poročilo. Povzemamo ga po tržaški *Adria-Zig*, ki ga je dobila od nekega nevtralnega časnika. V tem poročilu, čigar sleherna beseda je potrdilo stare resnice, da izdajstvo nikoli ne ostane nemaščevano, bere-mo med drugim:

Po cestah razdejane Sofije vlada moreča tišina. Bolgari hodijo okoli s sklonjenimi glavami in upognjenimi rameni. Zdajci se oglašajo skozi tišino oster žvižg. Pasanti pobegnejo v stranske ulice ali v hiše. Sovjetski vojak ustavi luksuzno limuzino z angleško zastavico nad hladilnikom: »Tu ne smete voziti! Obrnite! Zaman protestira angleški diplomat. Rdečecarnec se ne vda: »Nje možno — ni mogoče! Toda angleška zastava ni v sedanjih Bolgariji več zadostna propustnica; tudi zastopnik angleške vlade se mora uklanjati vojni sovjetskih čet. Majhen incident, toda velikega pomena. Nihče tudi še ni pozabil, da je pozvalo sovjetsko poveljstvo pred nekaj tedni angleške in ameriške častnike, da v 24 urah zapuste Bolgarijo. Nič ni pomagalo: boljševiki so jih naložili v vozove, odpeljali do turške meje in jih tam virli ven. Zakaj? Pravijo, da zato ker so preveč opazovali in o tem premašo molčali.

V sicer mrtvi Sofiji je živahno le na največjem mestnem trgu, ki se imenuje zdaj »Rdeči trg«. Tam je sovjetsko poslanstvo. Tam se sklepajo vsi politični ukrepi, aretacije in procesi proti »vojnim zločincem«. Tam so zasnovali tudi organizacijo boljševiške mreže po Bolgariji, katero so organizirali zlasti s podporo združenja levičarskih razumnikov »Zveno«. Na skrajnem robu trga se pa zbirajo razcapani, bosni in lačni otroci in prosijo kruha. Kje je ostala pomoč deleča roka »bratov Rusov«? Kje je slovanstvo? Pokazalo se je v tem, da so boljševiki takoj zaplenili vse bolgarske zaloge žita za rdečo vojsko. Teden dni pozneje je zadela enaka usoda ves pridelek tobaka in vina.

Trgovinski minister je, da bi omilil lakoto vsaj za nekaj dni, odredil zaplenitev tudi vseh privatnih rezerv hrane. Toda uspeha teh rekvizicij ni bilo, zakaj komunistični miličniki in partizani so izvršili »rekvizicije« kar na svojo roko in izropali sploh vse premoženje meščanov in ponekod celo živila, namenjena za bolgarsko vojsko. Zdajstrada vse. Lakota in zmeda vladata kakor dve z ognjenimi črkami nad Sofijo in Bolgarijo napisani nesreči. Zunanja trgovina stoji. Državni primanjkljaj znaša 30 do 40 milijard levov. Cene so poskočile na 30kratno višino. Kila kruha stane uradno 15 levov, delavec pa zasluži le 35 levov na dan.

Kaj pomagajo zdaj kritični glasovi iz Londona? Bolgarska domovina je izgubljena. Na Rdečem trgu v Sofiji bolgarski otroci zaman prosjačijo za kruh...

Kralj Peter izigran od Angležev in Sovjetov

Petkov Slovenec je priobčil na uvodnem mestu pod naslovom »Kralj ujetnik« zanimivo razglabljanje o kralju Petru in njegovem odnosu do Anglije in do boljševizma v Srbiji. Članek se nam zdaj vedno da ga v celoti ponatisemo.

Svet je iznenadila izjava kralja Petra; ki je odločno in nedvoumno odklonil sporazum med predsednikom jugoslovanske emigrantske vlade Šubašićem in komunističnim okupatorjem Srbije Titom, sporazum, na katerega je bil pristal tudi Churchill. Kralj ni priznal komunističnemu odboru pravice zakonodajne oblasti in je odklonil zahtevo, da bi svojo kraljevsko oblast prenesel na tri namestnike. Presenečenje vsega sveta je bilo zaradi te izjave toliko večje, ker vsi dobro vedo, da ni kralj nič drugega kakor navaden angleški ujetnik. No, vsa presenečenja pa je nastalo, ko se je izvedelo, da je kralj Peter pristal na regentski svet.

Nepoznavalec razmer utegne dobiti vtis, da prihaja kralj na ta način sam s seboj v protislovje. Toda stvar ima globlje ozadje. Staro načelo Anglije namreč, da pošilja druge narode zase krvavet, je prišlo v primeru Jugoslavije do polne veljave. Churchill sam je ob priliki kraljeve izjave v spodnji zbornici dejal, da ostane sporazum Šubašić-Tito sloj ko prej v veljavi, ne glede na kraljevo stališče. S tem je Churchill javno priznal, da vidi v kraljih in v narodih samo orodje za svojo imperialistično politiko.

Kdor hoče pravilno pojmovati domnostivno kraljevo izjavo, mora poznati zgodovinski razvoj in politično načelo dinastije Karadjordjevičev. V nasprotju z drugimi dinastijami, ne najmanj s tisto, v katero imenu Churchill nastopa, so izšli Karadjordjeviči iz kmetijskega stanu svojega, srbskega naroda v neprestanih borbah za osvoboditev izpod turškega jarma. Kot taka je ta dinastija tudi v svoji politiki obdržala tipično srbsko, tako imenovano domačinsko načelo. Kakor je v Srbiji v vsaki družinski zadruzi, ki šteje 40—60 članov, njen »domačin«, najstarejši član zadruge, suveren gospodar, tako je tudi na podlagi tega voditeljskega načela kralj suveren gospodar nad svojo državo in svojim narodom. Kralj nosi vso odgovornost. Zato je kralj Peter, četudi je ujetnik, nastopil vsaj v besedah proti temu, da bi se v njegovo imenu vršila boljševizacija Srbije in s tem vsega Balkana, ter s svojo izjavo, ki je povzročila pravi politični škandal, obodil angleško uradno politiko in prav tako tudi sovjetsko. Sledila je nato Churchillova izjava, da ostane sporazum v veljavi, in vest, da je kralj pristal na regentski svet.

Kralj je torej postal žrtev svojega domačinskega pojmovanja politike. Njegov oče kralj Aleksander, ubit v Marseillu, je bil prav tako žrtev istega načela. Kralj Aleksander se ni maral sprizniti s tem, da bi svoj narod položil na oltar masonsko-demokratske plutokracije. Te so namreč zahtevale od njega poročstvo, da bo Jugoslavija v bodoči vojni na njihovi strani. Ker pa je kralj Aleksander demokratsko-komunistično vzajemnost pravilno razumel, se je rajši odločil, da uredi svoje odnose do nacionalistične Nemčije. Ne samo to: lotil se je dela, da prepreči balkanskim narodom vstop v vojno na strani demokracij in v boljševiško korist. Zato ga je prostoizdarska loža »Veliki Oriente« obhodila na smrt in izvršila obsodbo v Marseillu leta 1934.

Po kraljevi smrti so se demokracije zaman trudile, da bi Jugoslavijo pripravile za vstop v vojno. Namestnik mladoletnega kralja knez Pavle je pristopil k trojnemu paktu, zavdajoč se, da bo s svojim korakom koristil samo svojemu narodu in Evropi. Demokracije so na to organizirale državni udar, internirale kneza Pavla, vzele mladoletnemu kralju namestništvo in ga protipravno proglasile za polnoletnega. Prišlo je do vojne z Nemčijo in do kapitulacije Jugoslavije. Angleži so kralja nasilno odvedli v London, kjer naj bi jim v zlati kletki služil za vse mogoče kombinacije.

Londonski radio je v kraljevem imenu oddal najrazličnejše potvorenje izjave, vendar je kralju uspelo izkreniti ugoden trenutek in objaviti vsemu svetu, da se ne strinja z boljševiško diktaturo v svoji domovini. Angleži, ki so mu bili svoj čas vzel namestništvo in ga protipravno proglasili za polnoletnega, ker so jim njihove koristi to narekovali, mu da nadaljevanje na tej strani v 4. stolpcu pod črto

Čedalje stabilnejša fronta na vzhodu

Boljševiška ofenziva traja že 40 dni, toda njen uspeh je v bistvu samo ozemeljska pridobitev, precejšnja sicer; glavni cilj — zdrobitve nemških vojsk — je Sovjetom do zdaj, to smemo za vso pravico zapisati, temeljito izpodeltel.

Najnovejša poročila z vzhoda dokazujejo, da se fronta branilcev Evrope pred navalom novodobnih Mongolov čedalje bolj ustaljuje, čeprav smemo biti pripravljani na to, da bodo Sovjeti poskušali prihodnje dni izvesti nov napad.

Na zahodnem bojišču se položaj v zadnjih 8 dneh ni bistveno izpremenil, prav tako tudi ne v Italiji. Obstreževanje Londona z daljnostrelnim orožjem VI in V2 se nadaljuje.

je tisti kader komunističnih zločincev, ki naj po zmagi nad nami izvrši dokončno likvidacijo vsega slovenskega, kar ni stodoletno komunistično.

Da je boljševiška vsa terminologija OF, ni potrebno še posebej dokazovati. Vsi najrazličnejši okrajšani izrazi, oznake z začetnimi črkami, kombinacijami besed itd. so ali preprosto privzeti iz prakse boljševizma v SSSR, ali pa le prevodi v slovensčino (odnosno srbohrvaščino, ki je tudi pri slovenski OF in KPS — kljub njenemu siceršnjemu samoslovenskemu stališču — vrhovni uradni jezik). Čudovito natanko je pa privzeta od boljševizma v SSSR tudi sploh vsa taktika OF. Tako so na primer poročali v zadnjih tednih naši listi o tekmovalnih, odrejenih med posameznimi »divizijami«, organizacijami itd. Tudi to je že več kot četrstoletna stara iznajdba boljševizma v SSSR, katere namen je izžeti iz posameznikov in skupin vse njihove razpoložljive telesne in duševne sile za cilje boljševizma. Načelo je tu isto kakor pri »udarniki« in »nadudarniki« ter stahanovcih (delavcih, telesnih in duševnih, ki opravljajo več dela, kakor ga določa norma za povprečnega človeka). V SSSR dobivajo delavci po odstotkih steritve tudi plače, odnosno hrano.

Isti naši listi so poročali o kritikah, ki jih je objavil »Slovenski Poročevalec« in v njih napadel v OF vladajoči birokratizem, nesposobnost, lenoba itd. Tudi take kritike niso iznajdba OF ali »Slovenskega Poročevalca«. Sovjetski listi jih objavljajo že četrstoletja redno v določenih presledkih in glase se skoraj dobesedno tako kakor sedanje v glasilu slovenske OF. Pravi namen takih »kritik« je samo ta, navesti množicam, ki čutijo na svoji koži vse ne-

Iz krvi spočeto poginja v krvi

Iz Madrida poročajo:

Severnoameriške opazovalce, ki so se s potovanjem po Francoskem in Anglijskem vrnil domov, so vprašali, ali obstoji še zmerom možnost državljanske vojne v de Gaullovi Franciji. Odgovorili so, da se sedanje razmere tako rekoč ne razlikujejo od permanentne državljanske vojne. V Parizu in v raznih provinčnih mestih se vrše »sodni« procesi malone noč in dan.

Medtem ko ta »ljudska« sodišča izrekajo svoje obsodbe in število ljudi, ki jih »ljudstvo« linča, od dne do dne bolj narašča, vstaja v južno-francoskih gorah novo gibanje, ki si je zadalo nalogo, da bo umore, storjene nad nedolžnimi žrtvami, na svoj način maščevalo. List »Madride« pri-

naša o tem poročilo svojega dopisnika s špansko-francoske meje. Dopisnik obširno popisuje delovanje teh »belih maquistov« — kakor jih Francozi imenujejo — in pravi, da so videti zelo dobro organizirani. Pojavljajo se vselej povsod tam, kjer je komunistična justica posebno divjala; pri belem dnevu napadejo komunistične funkcionarje in napravijo z njimi kratek proces.

Ti beli maquisti, piše »Madride«, nastopajo tako dosledno, da se rdečkarji skoraj niti na ulico več ne upajo. »Maščevalci« — kakor jih nekateri Francozi imenujejo — imajo lastne radijske oddajne postaje in razpolagajo ne samo s padalci, avtomobili in bencinom, ampak tudi z letali.

Goliat je užitjen

Sovjetija se je po večmesečnem presledku začela spet razburjati nad Turki. Boljševiški tisk in radio namreč zamerjata turškim listom, da se predrznejo imeti svoje lastne mnenje o dogodkih na Balkanu, o položaju Francije in o sovjetski ofenzivi. Posebno se je Moskvi zameril Ataj, glavni urednik lista »Ulus«, ker je bil tako nesramen, da je napisal tale stavek (to je bilo sredi februarja): »Spriči majhnega števila ujetnikov, ki jih javlja sovjetska vojska, bodo Nemci pač zmožni, na notranji obrambi črti preprečiti usodo.«

Nadaljevanje iz 5. stolpca

nes, ko je polnoleten, spet protistavno postavljajo namestništvo in ga tako ponovno delajo mladoletnega. Koliko je to v skladu z demokracijo, ni važno. Važno je, da je Anglija kralja spet izigrala v svoje sebične namene.

Takšen razplet »krize je spretno pripravil Tito, s tem da je vsemu svetu razglasil »protestne mitinge«, ki naj bi se vršili po vseh srbskih mestih proti kralju Petru. Po njegovem zadnjem govoru in po pisanju njegovega časopisa pa postaja vse bolj očitno, da je ves srbski narod odločno nastopil proti njemu in proti boljševizmu. Takšen narod ne more demantirati proti kralju, če ga na zborovanju ne prične nasilno boljševiška policija. Vsa poročila, ki prihajajo iz Srbije, potrjujejo, da je ves narod odločno proti komunizmu.

V razglasu o kraljevem pristanku na regentski svet bo srbski narod videl nov dokaz partičnosti plutokratsko-boljševiške politike. Posledica tega bo samo še močnejši odpor in uspešnejši boj proti boljševškemu okupatorju.

—aj.

BOJI S KOMUNISTI V BELI KRAJINI

Banditi si zaman prizadevajo, da bi zadali domobrancem težak poraz

V neprestanih borbah, ki se bijejo med domobranci in komunističnimi razbojniki, doživljajo komunisti zmerom poraz. A z novimi prisilnimi mobilizacijami vseh, ki so še vsaj delno sposobni za borbo, si toliko opomorejo, da lahko spet malo brčnejšo, nato pa pobegnejo.

Domobranci so na takšne žalostne poizkuse tolovajev vedno pripravljene, ali jih pa celo sami iščejo.

V začetku preteklega tedna so komunisti spet poskušali svojo srečo. Zbrali so vse ostanke svoje XV. in XVIII. »divizije« v južnem delu Suhe Krajine, prešli Krko in hoteli obkoliti nekaj domobranski postojank na tej strani reke.

Da bi uničili domobranci, je celo po več brigad naskakovalo po eno samo domobranski postojanko. Res se jim je posrečilo, da so obkolili neko postojanko, za katero se je vnel hud boj. Ko pa so posegle v boj domobranske bojne skupine in začele napadati razbojnike z boka, je postal položaj za komuniste težak. Po hudih

bojih so morali zbežati nazaj čez Krko, pustivši na bojišču okoli 150 mrtvih in mnogo ranjenih.

V teh bojih sta padla tudi komandant komunistične »divizije« in komandant komunistične brigade »Gubeča«.

Ta poraz je komuniste silno razkačilo. Da vsaj malo vzdržijo moralo med svojimi »vojaki«, so že po nekaj dnevih ponovno začeli napadati. Posebno so se spravili nad Žužemberk. Ker so pa domobranci takoj izvedeli, kaj komunisti nameravajo, jih je močan domobranski oddelek čakal na suhokrajinskem bregu Krke. Komunisti so se močno vkopali, ker so nameravali napraviti močnejši sunek. Toda Cofova bojna skupina jim je to onemogočila. Po hudih bojih so imeli komunisti spet veliko število mrtvih in ranjenih, nakar so se spet morali umakniti.

Tako doživljajo komunistične tolpe kljub obupnim poskusom vedno znova težke poraze.

odpove izdaji pisanega kazenskega odloka in uvedbi sodnega kazenskega postopka. Tako sprejeta kazen velja kakor da bi bil pravomočno obsodjen; b) o tem, da se obdolženec podvrgel kazni in katera kazen je bila izrečena, mora napraviti državni komisar za pobijanje črne borze;

Nov zatemnitveni čas. Do vsietega 25. februarja je zatemnitven obvezna od 18.25 do 6.40.

Velik požar v Ljubljani. V soboto zgodaj zjutraj je začela goreti v Linhartovi ulici žaga tesarskega mojstra Frana Ravnikarja. Na pomoč so takoj prihiteli ljubljanski gasilci, ki pa niso mogli gasiti, ampak so se morali omejitvi bolj na lokalizacijo požara. Suhji les je namreč gorel kakor smola. Žaga je pogorela do tal. Požar je zahteval tudi smrtelno žrtv. in sicer v osebi 35letnega zidarja Alojzija Dimica iz Domžal. Ležal je mrtev v tehnični pisarni, zadušeni od dima in ožgan. Skoda gre v milijone, zavarovana pa je bila žaga za 270.000 lir. Kako je požar nastal še ni ugotovljeno, skoraj gotovo pa je, da je bil zaneten po zlobni roki.

Ljubljanske dijaštvo kida sneg. Pretekli teden so na ljubljanskih ulicah kidali sneg dijak ljubljanskih srednjih šol. Čistili so Florijansko ulico, Vodnikov trg in tramvajске proge. Dečki so bili dobro razpoloženi in so zadovoljivo opravili svojo nalogo s krampom in lopatami.

Oglje kuhajo v Ljubljani. Zaradi pomanjkanja oglja so oglati postavili na nekdanjem letnem telovadišču ob Dolenjski cesti prvo kopo. Začeli so kuhati oglje, ki naj vsaj delno odpravi pomanjkanje oglja v Ljubljani.

Dr. Oton Fetič umrl. Pred kratkim je umrl dr. Oton Fetič, znan ljubljanski odvetnik in javni delavec. Svojem izrekom naše sozolja.

Koncert za delavce iz Baravnice je bil preteklo nedeljo v Franciskanski dvorani, in sicer za delavce odseka »Pizca«. Igral je Vodopivec jazz, sodeloval pa je tudi kvartet »Fantje na vasi« in nekaj baletnih članov. Delavci so bili s prireditvijo zelo zadovoljni.

Najvišje cene na ljubljanskem živilskem trgu. Šef pokrajinske uprave je določil za tržno blago v Ljubljani naslednje najvišje cene, ki veljajo do objave novega cenika: kisko zelje 6,80, kislja repa 6,80, repa 3, rdeče zelje 4, zelje v glavah 3, zelje na debelo 2, ohrovt 6, črna rdečev 5, rdeča pesa 8, rumena koleraba 8, krompir 4,50, otrebljenj motovilec 30, navadnj radič 15, gojenj radič 30, špinata 16, šopek mešane zelenjave za juho 1, rdeče korenje 10, rumeno korenje 8, peteršilj 10, zelena 14, por 15, osnaženj hren 16, čebula 21 lir.

Lepo prireditve so imeli v Postojni. Mladi šolarji so z različni recitacijskimi in pevskimi točkami pokazali, kaj zmorejo, odkar imajo slovenski pouk. Prireditve je obiskal tudi general Mušički.

Zenska nadomestuje moške na Štajerskem. V Gradcu je bil pred 2 mesecema tečaj za ženske, ki so se posvetile instalaterski in električarski obrti. Do zdaj se je specializiralo že 20 instalaterk, ki uspešno nadomestujejo moške specialiste v teh dveh strokah.

BOŽIČ V SAMOTI

NAPISAL F. A. OSSENDOWSKI

Kdor je bil kdaj v življenju skušil neznanstvo težo samotnih ur, bo pač razumel tisto žalostno, mračno duševno razpoloženje, ki se v takih okolišninah polasti človeka. V mojem življenju je bilo nekajkrat tako. Prvič, ko sem dolgo potoval po tundi, drugič, ko sem kot politični osumljenec begal naokrog in nazadnje v sibirski pustinji, ko sem se moral skrivati pred boljševiki.

Okrog božiča leta 1920 sem prečkal deželo budističnih Sovjetov in dospel v neobljudeno pokrajino. Daleč naokrog ni bilo v snegu nobene človeške stopinje in nikjer sledu konjskih kopit. Sem in tja so res tekle gazi, shojene od pastirjev, divjih koz ali volkov. Od časa do časa je križala mojo pot vijugasta sled golih podplatov kosmatincev.

Nikjer pa človeka, od nikoder človeške glasul Nihče se ni približal, nikogar ni privabil rdeči odsvit plapolajočega tabornega ognja, le trepetajoče škrlatnordeče proge so menjale se s temnimi sencami begale v vrhovih bližnjih mecesov in brez. Samo včasih se je tiho zganilo v hosti. Zajec, ali — lačni volk, ki ga je vabil in privlačeval ogenj svit.

Tako so se veki dnevi v nedogled. Nekega večera, izračunal sem bil, da mora biti božični večer, se me je loteval obup in mučno hrepenenje je vstajalo in se plazilo od vsepovsod: iz dima mojega ognja, iz divljine, iz snežnih zametov! Mrzlo in kruto kakor s krepilji roparice me je zgrabilo za srce, ga dušilo, do bolečin ranilo in jelo prišepetavati grozne, v dno duše prodirajoče besede: »Strel, en sam strel, eno samo kroglo — in konec bo, za vselej konec vseh muk, vsega grenkega trpljenja, ga je komaj še krotiš, in ki je tako brezupno... Razumeš?«

Ze sem segel po orožju, stisnil zobe v strašnem, trdnem sklepu, misli so se mi zameglile, tedaj pa, čudno, začrnilje sneg v bližini. Dvignem glavo in včlem na uho. Zavest, ki je bila v meni že zamrla, se spet vrača in kliče k obrambi življenja. Ali je bila živa, ali pa človek, čigar noga se vdira v mehki sneg? Če je bil človek — ali je prijatelj ali sovražnik? Dolgo sem prisluskoval in čakal prežeč v grmovju.

Slednjič je bil stopil iz hoste. Bil je Sojot, ubog mongolski pastir. Jezdil je na severnem jelenu, stari oprezniki živali. Prežeče je pomolil svoje strašno kozovo lice izza gostega vejevja in me dolgo meril z očmi; prav vse je obletel z njimi: konja, sedlo,

puško, vreče z živili, škatto s čajera in na ovčji masti opraznim prepečencem.

Nazadnje se je približal, razjahal in kratko pozdravil: »Mendél! Prisedel je kraj ognja in poželjivo približnil po počem kotliču, ponudil sem mu čašo vročega čaja in perišče prepečenca. Pil in jedel je hlavno, molče. Nato je priprl črne, poševne oči, pokazal rumene zobe in začel govoriti. Dolgo in strastno je govoril, čeprav je moral vedeti, da ne razumem besedice.

»In nenadno je vstalo v meni in me vsega prevzelo silno hrepenenje, da se mu zaupam in mu razodenem, kar me je težilo vse dolge tedne samotnega in nevarnega beganja. Tudi jaz sem dolgo govoril, zdaj, glasno in strastno, podlej spet skrivnostno šepetaje. Pripovedoval sem mu o svoji družini, ki se bo nocoj zbrala krog božične mize; moje ime bo šlo od ust do ust, spet in spet ga bodo ponavljali, kakaj z obupom v srcih bodo ves večer mislili name, ki sem bil zanje že zdavnaj izginil brez sledu. Mongol je obrnil kozovo lice k meni in poslušal. Nenadoma se zgane, izvleče gorečo vejico iz plamenov in začne z njo vihreti po zraku, opisujoč ognjene kroge, najprej majhne, potem večje in večje kakor iz škrlatnih biserov spleteno. Moje oči so se nenadno zadržle v brezdanje globine...«

Ugledal sem dobre znane mi mesto, videl domačo hišo in v njej drage svojece; slišal sem povsem razločno, kako glasno in vedno znova izgovarjajo moje ime. Vsi, ki sem jih ljubil, ki sem mislil nanje z bolečinami v srcu in duši, vsi so stali pred menoj kakor živi... Vse to je trajalo... morda vso noč, morda tudi samo trenutek. Kdo ve?

Ledenomrzlel veter me je streznil. Spet sem zagledal pred seboj črne Mongolove oči, njegovo od boleznirazorano lice in močne rumene zobe. Zdajci se tiho zasmeje in iztegne svojo črno roko proti mojemu žepu, pogled mu je proseč in hkrati zvito mežikajoč. Spet sem mu dal pest prepečenca in mu dal čaj. Vse je pojedel do zadnje narvice, si obliznil prste in se dvignil tiho vzdihujoč. »Mendél! je zašepetal, trudno zlezel na svojo jezdno žival in odjahal.

Vse živahnje je spolaplal plamen, vse više se je dvigal dim in veselo pojoč je šumela voda v kotliču, glasno in radostno je zarezal moj konj. Zvezde so ugašale, bližala se je zora.

Sličice iz Srbije

Tako bi bilo pri nas, če...

... Ker pa tako ne bo, prinašamo v pouk in razmislek nekaj cvetk iz »osvobodjene« Srbije, kjer vlada cerkveni tat Josip Broz-Tito.

Komunistična oblast v Srbiji je razpustila vse občinske odbore. »Odbori za osvoboditev naroda« so prevzeli njih posle. Tako je dobil Tito oblast v vsej Srbiji, kakaj isto je napravil po vseh srezih, okrožjih in mestih.

Vrši se mobilizacija od 18. do 45. leta. Vsi so mobilizirani v partizanske oddelke. V načrtu imajo, da bodo ustanovili 7—8 novih divizij. Mnogi pristni mobiliziranci so že morali na fronto, kjer jih je tudi že mnogo padlo. V komunističnih časopisih v Beogradu je vsak dan kopica osmrtnic...

Nadalje mobilizirajo mladino od 16. do 18. leta in moške od 45. do 60. leta v delavske bataljone. Ravno tako tudi ženske.

Tudi dinarje zamenjujejo. Za 250 srbskih dinarjev dobiš zdaj reci in piši 1 Titov dinar. Za 1 funt je treba 400 Titovih dinarjev ali 100.000 srbskih dinarjev. Za 1 rubelj je treba dati 80 Titovih dinarjev ali 36.000 srbskih dinarjev. Po »Naši borbi«

Podpisi proti kralju Petru

Kako izpreminjajo komunisti svojo barvo, nam najbolje kaže primer v Beli Krajini, kjer so začeli banditi med ljudstvom pobirati podpise proti kralju Petru in za ustanovitev »rdečes republike«.

Tako se komunisti sami razgaljujejo. Lani so vpili za kralja, letos so proti njemu. Sami so bili njegova edina prava vojska, zdaj so spet samo Titova. Kdo naj jim še kaj verjame! Pri tem svojem delu imajo vedno pripravjenih sto in sto izgovorov, vse skupaj pa jim ne bo nič pomagalo, kakaj na koncu vojne bo tako, kakor bodo odločili drugi in ne belokrajinski podpis, pobrani na »osvobodjenem« ozemlju pod največjim terorjem.

Kako bomo letos sejali in sadili

Napisal Josip Strekelj

Če kdaj, se moramo letos še bolj potruditi, da bo setev vrtnine uspešna in njen pridelek obilen. Prvenstveno moramo voliti tiste sorte, ki so se po preizkusih v prejšnjih letih izkazale dobre. Za poskuse v novimi sortami, ki jih ne poznamo, niso časih razni kraji imajo različno zemljo in tudi podnebje ni povsod enako. Zato ni vsaka sorta dobra za splošno rabo.

Kolikor je v širabah preostalega semena iz prejšnjih let, ga moramo preizkusiti glede kaljivosti. Š starostjo semena se zmanjša tudi kaljivost. Kaljivost se tudi zmanjša v neprijetnih širabih. Zalostno je, ako posejane seme ne kali, tako da na vrtu sijajo prazne grede. Najenostavnejše preizkusimo kaljivost, ako nekoliko zrnc semena vložimo ob robu krožnika med moker pivnik. Na dno krožnika nalijemo toliko vode, da je le del pivnika v vodi, ne pa seme na robu, ker bi zgnilo. Zaradi kapilarnosti dojava pivnik semenu potrebno vlago za kalitev. Tako pripravljen krožnik s semenom postavimo na toplo n. pr. vrh pečice nad štedilnikom. Da prevažimo kaljivost v odstotkih, naštejemo v ta namen po 10, ali 60 ali največ 100 zrnc. Nekatera vrtnina kali že pri 5°C. n. pr. solata berivka, redkvica, kapsunice, druga pa zahteva višjo toploto. Za poskuse se poslužimo +20 do 30 stopinj C. Ako je toplota pomoči nižja, ne škoduje. Ako se po kaže, da je polovica (50%) semena vzkajilo, ga še lahko rabimo za setev. Sejati pa moramo gosteje.

Kolikor nam manjka semena v zalogi, je treba pohiteti, da si ga nabavimo pri trgovcu ali pri znanjih, ki nam jamčijo sorto in kaljivost, sicer moramo pred setvijo seme preizkusiti. Letos bo najbrže pomanjkanje semena. Da ga ne tratimo, opustimo

Razgibano življenje v Ilirski Bistrici

Prosvetno življenje v vseh krajih Primorske najlepše uspeva. Ne mine teden, ne da bi bilo v katerem kraju kakšna prireditve, bodisi pevskega, igralskega ali recitacijskega značaja.

V Ilirski Bistrici so preteklo nedeljo imeli lepo prireditve, ki je navdušila vse prisotne.

Mešani zbor je zapel več narodnih pesmi, nato je na nastopil mladinski zbor s »Slovenka seme«, »Oj, zlati čas«, »Marko skače«, »V hribih se dela danc«, potem je pa zaigralo pet mladi harmonikarjev, Srbska pesem, katero je nato g. Babnik zapel solo, je najbolj navdušila goste-dobrovoljce. Mešani zbor je zapel 4 znane narodne pesmi.

Drugo polovico koncerta so začeli s pesmijo »Fantje na vasi«. Nastopil je spet mladinski zbor. Tokrat je bila najlepše izvajana »Pastirica«, katero je mladinski zbor na željo občinstva ponovil. Končno je mešani zbor zapel »Kaj sem prisluskoval« in še nekaj drugih.

Skrbno pripravljeno prireditve je zaključila pesem »Hej Slovenci«.

Stroge kazni za navijanje cen in črnoborzižance

Službeni list z dne 14. febr. objavlja naredbo, ki jo je izdal Vrhovni komisar in ki se glasi: Naredba o zaplenbi imovine oseb, ki se obsodijo zaradi navijanja cen ali črnoborznega trgovanja, in o kaznovanju oblasti državnega komisarja za zatiranje črne borze.

Člen 1. Državni komisar za zatiranje črne borze sme imovino oseb, ki so bile po sodišču zaradi navijanja cen ali črnoborznega trgovanja pravno-močno obsodene, celoma ali deloma zapleniti in zaseči.

Člen 2. a) Če tisti, ki je črnoborznega trgovanja ali navijanja cen obdolžen, svoje dejanje prizna, se lahko podvrže kazni, ki jo določi komisar za pobijanje črne borze, ako se hkrati

počasj odraša. To izrabimo, da na te določene grede posejemo zgodaj spomladki kot predsetev berivko, mesečno redkvico ali špinato. Ob robovih gred, ki so določene za buče in kumare, nasadimo kot vmesni nasad glavnatu solato in kolerabe. Koder pa sadimo zelje, ohrovt, karfižolo, brstičj ohrovt, posadimo med vsaki dve sadiki po eno solato ali kolerabo ali rano peso, med vrstami pa po dve. Ko rano dorasel vmesni nasad porabimo v kuhinji, prepustimo prostor glavnemu nasadu, ki začne tem bujeje rasti, čim bolj se z lastnim listjem zasenčuje.

Brž ko je kaka gredica izpraznjena, jo prekopljemo in posejemo ali obsadimo s česu primerno sledeto setvijo. Rastlinam pa ne zadošča samo redilnost zemlje, temveč zahtevajo tudi značilnost in sončno svetlobo. V gošči niso pridelki prida. Zato sejemo in presajamo vrtnino v dovoljni razdalji. Pregosto izkalile selve razredčimo kmalu po izkalitvi, da se ostale ne pretegnejo in za stalno oslabijo.

Da zavarujemo vrtnino boleznj in škodljivcev, kolobarimo. S tem tudi z gnojenjem pravilno gospodarimo. S hlevskim gnojem ali s kompostom gnojimo samo gnoja željno povrtnino: bučnice, kapsunice, plodnice, špinato, solato in zeleno. V naslednjem letu sledi na teh gredicah korenstvo, v tretjem letu pa zadovoljive stročnice. V četrtem letu sledi na istem mestu spet gnoja željna vrtnina. Korenstvu in stročnicam gnojimo po potrebi le z umefinim gnojili. S hlevskim gnojem gnojimo pravilno jeseni in pustimo zemljo neporavnano v surovem stanju. Gnoja ne polagamo v jarké, temveč ga podkopavamo čim bliže površja. Sebe spomladi poravnamo zemljo z grabljami in grede obsejemo ali obsadimo. Ob pomladanskem gnojenju, zlasti s svežim gnojem, privabj smrad na vrt razne škodljivce in tudi boleznj se pojavljajo v večji meri.

Dobro je zadel

Napisal F. Wallisch

Verjemite mi, senjor, tukaj v naših Kordiljerah vselaj nekaj časa traja, preden izvem, kaj se godi po svetu. Tu imamo svoje stare častnike, debele bukke, ki jih pozimi čitamo. A ko si prišel do konca, lahko začneš spet od začetka, kakaj preden si se pregrizel skozi takšno zajetno knjigo, mine toliko časa, da že več ne veš, kaj je bilo na prvi strani.

Glejte, in v to našo blaženo deželo miru je pred časom prispela zakonska dvojica in odprla kino. Vprav norčava zamisel, kaj! Kupila sta stara gumno in ga razdelila s prečno leseno steno v dva prostora; v manjšem sta stanovala, veliki pa je bil kino. Na vmesno steno sta pritrdila platno, predenj razvrsala nekaj klopi, in konec.

Sicer pa je imela največ dela seveda žena. Sedela je za blagajno in vrtela tudi aparat. Mož, mimogrede povedano, od sile priskuten človek, je igral gospoda ravnatelja. To se pravi, delal ni ničesar. Od časa do časa je zajahal dol do pošte, da prejme nove filme, ali da odda stare. Ves ostali čas pa je presedel za platnom, v kamrici. Pil je, dokler ni zaspal. In ko je prebudil, je spet pil.

Uboga žena, človeku se je v sree zasmilila, ko jo je takole gledal; lahko mi verjamate, senjor. Ali jo je tudi pretepal, ne vem za gotovo. Došti ni manjkalo. Pa ni bila napak, ta ženska, prav gotovo bi bila zaslužila boljše življenje.

Se svoje žive dni nisem bil videl kina od znotraj. Veste, nisem bil prijatelj takšnih nepotrebnih zadevščin.

Osebne vesti

POROČILI SO SE:

V Ljubljani: G. Drago Pauk in sđe. Da rinka Balentinova. Čestitame!

UMRLI SO:

V Ljubljani: Marija Lipovšekova, posestnica; Ernest Stanič, učitelj; Vladimir Vidmar, strojni stavec; Bety Juvančič-Orazova; Alojaj Avanzo, uslužbenec (in. dir. v p.); Marija Vitrova; Franca Virant, delovodja mestne elektrarne; Franja Lukanova, vdova po žel. inšt.; Ivan Simončič, bančni uslužbenec; Drago Zupančič, dijak; Helena Šporova, soproga trgovca; Zora Predvojičeva; Ana Hecljurova; Ludovik Medle, višji sodni official v p.; Ivana Florjančičeva, trgovka in postarstnica; Marija Baljova, delavka tob. tovarne v p.; Alojaj Dimo; Alojaj Pate; Vinke Bec, podarbenik. Naše sozolja!

Čez dan sem imel preveč dela, zvečer pa sem bil potreben počitka. Vendarle sem včasih premišljeval, kaj ko bi enkrat pozneje, ko bi se takole malo postavil na noge, ozrl za dekličem, seveda ne bi smela biti niti prerевна niti pregrda. Prav za prav pa na kaj takega niti misliti nisem smel, revež, kakršen sem bil.

Tako, vidite, senjor, so prišli nekega večera trgovci s kožami, o tem se je dobro godilo. Dolgo so me napajali z nekakšno piščo, nazadnje pa so me zveliki še v kino.

Nisem prišel danes na svet in marsikaj sem že skušil, tisto pa, kar sem moral gledati tam, me je do kosti pretreslo. Na platno so kazali ničvredneža, ki je od sile podlo ravnal z nedolžno žensko. Še vedel nisem, da taki hudobni zahrbtnježi vobče letajo po svetu. In povrh vsega lopovu še blizu nisi mogel.

Ne vem več natanko, kako je bilo, predlogo je že tega. A najbolj me je razkačilo, da je imel capin vselej takorekoč prav, pa mu nihče ni mogel do živga. Sedel sem kakor na trnju in se kahal od jeze.

Nazadnje pa kar nisem več vzdržal. Do skrajnosti ogorčen sem planil s sedeža, potegnil samokres in zadel zločinca v srce.

Bilo je malo vpitja, luč je razsvetlila prostor, zločinec in njegova žrtve sta izginila.

Mene pa so vrgli iz kina. Dejali so, da sem natrkan. Pa ni bilo res.

Toda to še ni konec moje zgodbe. V čumnatu za platnom je ždel ravnatelj kina in moja krogla mu je gladko prebila levi uhalj.

Kakopak zdaj mislite, senjor, da sem plačal globo ali pa da so me zaprli.

Ne to ne ono. Ravnateljeva žena, ta sijajna ženska, je poskrbela zame. Šla je k svojemmu možu in mu rekla: »Strel je sprožil senjor, ki globoko obžaluje mojo usodo in me hoče rešiti te, pošast nagnusna. S to kroglo te je hotel samo posvariti in ti naznaniti, da te bo brez usmiljenja počil, če me ne pustiš in pri priči ne izgineš.«

To je bilo ravnateljku kina hudo na živce. Vse do zadnje pičice ji je verjel in še tisto noč izginil brez sledu. Nikoli več ga nisem videl!

Odshmal sem pa kar domač s filmi. Z žensko sem namreč poročil in zdaj sem sam lastnik kina.

Potovanje v usodo

ROMAN * NAPISAL MARIJ SKALAN

Vinku se je zazdelo, da ne bi moglo bilje nikomur storiti zla, niti ne najpomembnejši živali. Zato je stal pred njo kakor grešnik pred božanstvom, in namesto da bi jo ogovoril, ji je samogibno, ne da bi se jasno zavedal kaj dela, poldobil svoje cvetlice.

»Ahle je ledaj vzkliknila ona, vzela cvetlice in si jih zafaknila v laske. »Ali ste jih meni nabrali? Hvala vam!»

»Da,« je odgovoril, še vedno prav tako brez lasne volje kakor prej. »Samotno je pri vas, toda lepo, zelo lepo,« je dodal, samo da bi nekaj povedal in pregledal morečji molk.

»Da, zelo lepo,« je prihrdila Ranoa. »Ali si hočete ogledati moje živali?«

»Prosim!»

»Potem stopite z menoj!« Odpeljala ga je dalje po stezi v gozd, med mogočnimi drevesi, obraslimi na gosto z ovjalkami, je zaploščala z rokama, in že so se zaslišali od nekod cvileči glasovi. Vinko se je radovedno ozrl v fisto stran in opazil, kako hitro po vejah k njima več lepih malih polopic. Poskakale so na tla, prišle k dekletu in se ji prijazno dobričale.

»Vidite,« je dejala princesa, »to so moje najboljšje prijateljice. Vselej, kadar mi je dolgčas, pridem sem, jih pokličem in se z njimi igram. Imam pa tudi še druge prijateljice.«

Po teh besedah je Ranoa zaživigala in iz gozda so priletele ptice, ji sedle na roke in ramena, prihulale s kriki in veselo ščebetale. Bile so med njimi večje in manjše, a vse lepo pisane in prav nič boječe.

»Čudovito,« je vzkliknil Vinko ves prevzet od te nenavadne podobe. »Čisto nič se vas ne boje in celo pred menoj se ne plašijo.«

»Čemu bi se bale,« je rekla, »ko jim nikoli niče ne stori žalega? Živali so pametnejše kakor ljudje. Takoj presodijo, kdo je njihov prijatelj in kdo sovražnik. Ne znoj se prevarjati in ne poznajo zahrbitni misli. Vse njihovo početje je odkritosrčno. Kar mislijo, store brez obotavljanja in naravnost. Kar ljubijo, ljubijo brez zadržkov in nikoli ne hlinijo čustva, ki ga v resnici ne občutijo.«

Vinko so Ranoine besede neprijetno zadele. Zazdelo se mu je, da mu deklet vidi naravnost v dušo in ve, kaj se dogaja v njej. Obenem so pa zvenele kakor rahlo svarilo. Postal je še bolj zmeden. Dekle pa je dejala:

»Do teh mojih prijateljicah mi bo najbolj hudo, ko bom morala od tod. O, ko bi moge z menoj! Toda v tujini ne bi bile srečne. Le mi ljudje se moremo prilagoditi vsakemu kraju in vsakemu okoliu, samo da najdemo soljudi, ki jih ljubimo in nes oni vzljubijo.«

Pogledala je Vinku naravnost v oči, kakor da bi hotela iz njih razbrati, ali misli tudi on tako kakor ona. Toda Vinku je duša zamirala od razdvojenosti. Iz Ranoinih besed je razbral, da je knez že govoril z njo o svojem načrtu. Da, še več, da se ona s tem načrtom strinja in je pripravljena postati njegova žena ter oditi z njim iz svoje v njegov evropsko domovino. V vsjo zmedo se je torej vpletel še nov zapletljaj, s katerim vse do tega trenutka ni računal. Zdal je vedel, da z odklonivijo knezovega predloga ne bi poplačal le niemu dobrote z udarcem, ampak bi zadel tudi njo, ki je bila v vsem tem najbolj čista in nedolžna. Uničil bi njene prve deklisne sanje in jo siroto vrpel v negotovost, iz katere ni videl izhoda. Kako naj to stori temu ljubeznivemu, nedolžnemu in krasnemu bitju, ki je brez vprašani pripravljeno postati njegova in iti z njim kamor koli bi on hotel?

»Ne, tega ne morem storiti,« si je dejal. »A kaj potem?«

Ko sta se vračala po stezi proti svečanu, je zadržano sklenil, da se ne bo prenačil. Da, jeane je morda

le imela prav, ko ga je prosila, naj knezove ponudbe ne odloži kar tako naravnost. Samo da je hotel zdej od izpolniti to njeno željo iz čisto drugačnih razlogov, kakor so bili Jeanini. Hotel je do dna spoznal resnico, ali ga jeane res ljubila, ali pa ji je morda samo do zakladov princa Irona Ravačeva? Grenak dvom o resničnosti njene ljubezni mu je napolnjeval dušo že od sinoci. Zdal je postal še strupenejši. V njem so se budile druga za drugo najemenejšje slutnje, da je pričel že dvomiti sploh o vsem, kar je ticalo obeh Landecovih. Obšlo ga je celo vprašanje, ali sta sploh to, za kar sta se izdajala? Da, danes vsaj še ne bo odklonil knezovega predloga, je sklenil. Do že našel izgovor, ki ne bo nikomur v kvar.

Pred svečičem se je Ranoa poslovila od Vinka. Ko mu je stisnila roko, je našel v svoji zlati medaljon, v katerem je bila njena slika. Ko je to opazil in se hotel ozreti po njej, je že, ni bilo več. Tako je ostal sam v jutrnjem soncu z Ranoino sliko v roki in še povečano bolečino v srcu. Sedaj ni mogel prav nič več dvomiti: Ranoa ni samo pripravljena postati njegova žena, Ranoa ga ljubila...

A on nje ne more, čeprav je tako lepa, nežna in dobra. On je navezan na drugo, čeprav ne ve, ali ga v resnici ljubi ali ne. Čemu je sledil očetu nuročilo? Da onesreči vsa ta dobra bitja, ki mu niso storila nikoli nič žalega? Zakaj se usoda tako trpko poigrava z ljudmi?

To so bile misli, ki so ga listi trenutek navdajale.

Ko je hotel v svojo sobo, mu je stara Malgašinja, ki ni razumela francoščine, z znaka pokazala, naj gre v knezovo sobo. Srce mu je zalreptalo v nemiru:

»Ali že zdaj?«

Toda v sobi je našel poleg kneza tudi oba Landecova. Zadrževali so jeane ga je preiskujoče pogledala in vprašala, kje je bil.

»Na sprahodu,« je odgovoril, ne da bi povedal, koga je srečal in kaj se je zgodilo. »Našel sem čisto studenčnico in se umil. Tako lepo in prijetno je zunaj. Cvetlice dehtijo, ptice pojo in polopice vreščijo.«

Paul Landec je govoril s knezom o življenju na Madagaskarju. Vinko pa je čutil, da so Jeanine oči neprenehoma uprte vani. Kljub temu se ni ozrl. Bal se je, da bi se njuna pogleda srečala in bi mu iz oči brala to, kar je skrival v sebi. Čutil se je grešnika prav tako pred njo kakor pred Ranoo. Igra, ki jo je igral, je bila težavna zanj, ki ni bil rojen igralec. Njegov odkritosrčni značaj ga je silil hoditi ravna pola, in hodil jih je vedno doslej. Zdal jih proti svoji volji ne more več.

»To je podlo,« si je dejal. »Tu poleg mene sedi moja nevesta, jaz pa sem se pravkar vrnil s sestanka z drugo in si Jeano niti ne upam več pogledati v oči. Koliko časa se bo še nadaljevala ta mučna razdvojenost? Kako se bo vse to končalo.«

Začutil je v žepu Ranoino sliko in zazdelo se mu je, da postaja vroča in ga peče kakor žerjavica na goli koži. Trenutek nato pa se je že zalohil pri razmišljanju, katera izmed obeh je lepša, boljša in čistejša, in prvič se je jasno zavedel, da ju v svoji podzavesti tehta. To mu je povedalo, da je knezu in Ranoji uspel oslabil njegovo ljubezen do Jeano in se sedaj lovi v nekem prostoru med obema in bi obe rad. Zdal siečuje roke po svoji zaročenki, trenutek nato pa

se s svojimi čustvi že nagiblje k Ranoji.

»Saj to ni mogoče!« si je dejal v mislih. »Ranoo vendar ne ljubim. Kako morem potem kolebati?«

Toda od nekod iz globine srca mu je govoril drug glas:

»Ali je res ne ljubiš? Morda ne, toda priznali si moraš, da ti ugaja, zelo ugaja. Lepa je in tako nežna. Kakor cvetlica. Če ne bi bil zaročen z Jeano, se ne bi prav nič obotavljal. Brez pomisleka bi ji dejal, da jo ljubim.«

»Molči, izkušnjavec!« je odgovoril skrivnostnemu glasu in se pogumno vzravnel.

XI.

Po zajtrku je Jeano prosila kneza, naj bi ji pokazal svečiče. Dejala je, da se zanima za starine, zlasti one tujih dežel. Knez se njeni želji ni uprl. Povežbil je vse tri v svečiče ter jim razkazoval in pojasnjeval posamezne znamenitosti. Jeano je najbolj zanimal veliki kip božanstva.

MILIJONI IZ NIČ

Statistika pravi, da se v Ljubljani na osebo porabi na dan skoraj še enkrat toliko vode kakor v enako velikih mestih drugih dežel. Gospodinja trdi, da večja poraba vode dokazuje, da smo Ljubljančani bolj čisti kakor drugi ljudje.

KAJ PA POTRATA?

»V Ljubljani se porabi povprečno mnogo manj mila kakor v inozemskih mestih, zato preveč porabljenega voda nima s snago nobenega opravka, temveč se protivednost zanj stela v mojo malho. Več ko 3.000.000 m³ vode se v Ljubljani porabi na leto preveč — v denarju izraženo: približno 4.000.000 lir na leto znaša moj dobiček. Izplača se biti POTRATA.«
Boj POTRATI!

Ogledati si je hotela vsako posameznost na njem, čisto do zadnjih podrobnosti. Vinko so pri tem obhajale temne slutnje in bilo mu je neznanjsko neprijetno. Zdelo se mu je, da mora knez iz njenega zanimanja za kip spoznati, da ji je izdal skrivnost vhoda v zakladnico. Mimo tega je bilo očito, da dela to iz nekkih posebnih namenov.

»Ali je mogoče,« je pomislil, »da bi bila pripravljena naskrivaj vdreti v zakladnico in jo oropati? Skoraj se mi zdi, da je tako. A kaj potem? Oba vesta prav dobro, da se tako uropanega blaga ne bi dotaknil, ampak bi se uprl in postavil na knezovo stran. Torej bi storila to proti meni; a če je to res, potem tudi Jeano ne bi krađla zame, marveč le zase in za svojega brata. Očitno je, da bi me

v tem primeru zapustila in izginila. Torej me ne ljubi in je bilo vse samo oslušna igra, preračunana že vnaprej, morda že v istem trenutku, ko sem izdal svojo skrivnost polovanja na Madagaskar?«

Ob teh mislih ga je spreletela groza. Ni jim mogel in tudi ne hotel verjeti.

»Da, zdaj vem, da sem postal podlež,« si je dejal. »Jeano varam z Ranoo in Ranoo z Jeano, kneza slepim in Landecova obtožujem v mislih najostudnejših nagibov.«

Postal ga je sram, da se je odmaknil od vseh in krenil na drugi konec svečiče, se ustopil pred podobo nekoga večglavega duha in ga opazoval, da bi navrlil svoje misli drugam in se pomiril. Ko se je ozrl, sta knez in Jeano še vedno stala pred velikim kipom božanstva.

»Ali se knez ničesar ne boji?« se je vprašal.

Ne, knez se očito ni bal, da bi Jeano ali Paul odkrila kako skrivnost.

»On jima torej zaupa? A če jima zaupa on, čemu bi se vznemirjal jaz?« Knez, Jeano in Paul so se mu po drugi strani približali in krenili k izhodu. Vinko se jim je pridružil. Sel je za njimi po stebriščnem hodniku in nazadnje na prosto.

»To ni edina zanimivost moje samote,« je dejal knez. »Pokazati vam hočem še drugo.«

Krenil je na najširšo pot, ki je vodila skozi pragozd. Krone stonelih dreves so tvorile nad njo zeleno obokan hodnik. Kmalu pa so prispeli v razsežnejšo kolino, ki je bila vsa srbno obdelana. Jeano, Vinko in Paul se niso mogli načuditi, ko so zagledali pred seboj sredi te divjine njive in vrlove, posejane s povrtno, kavo, čajem, bananami, pomarančami, limonami in raznim drugim sadjem, ki ga sploh niso poznali, a na koncu koline je stalo gospodarsko poslopje s hlevi za konje, govedo in prašiče. Največje začudenje je pa vzbudilo lepo urejeno teniško igrišče in kopalnišče s plavalnim tolnonom. Ne, vsega tega tu res niso pričakovali. Zdelo se jim je, kakor da so prišli v pravljično pokrajino. Knez pa jim je pojasnjeval:

»Te nasade so napravili že samotni redovniki pred davnimi stoletji, ki so prvi izbežili pragozd v globeli. Nekdo so bili še mnogo večji. Sčasoma, ko se je njihovo število pričelo krčiti, so del nasadov spel prerasi gozdovi. Ko sem prišel pred nekako pet in dvajsetimi leti sem, sem sam prevzel nadzorstvo nad temi nasadi in jih uredil po svojem okusu. Tudi teniško igrišče in kopalnišče je šele moje delo. Vse, kar potrebujemo za prehrano, pridelujemo sami. Le nekatere prav redke stvari dobivamo od zunaj, kamor gre vsak tretji mesec moj oskrbnik, ki ga vidite tam pri obiranju banan. On in njegova žena sta edina moja služabnika, a zadoštojela mi popolnoma. Kadar je delo nujno, pomagam tudi sam. Delo krepki mišice in ozdravlja dušo, šport pa ohranja telesno gibčnost in zdravje. Tako ne pogrešamo ničesar. Če želite, si lahko izberete za razvedrilo tenis ali pa kopanje. Do kosila mamó še dovolj časa.«

Jeano se je odločila za tenis in povabila kneza za soigralca, Vinko in Paul Landec sta si pa izbrala kopanje.

Knez je bil izvrstien igralec, čemur se Jeano ni mogla načuditi, saj je bila tudi ona sijajna tenistinja. Obvladoval jo je ves čas in dobil vse igre.

»Vi bi mogli iti na telmovanje za svetovno prvenstvo, knez,« mu je rekla. »Kakšna škoda, da samevale v tem pragozdu!«

»Šport zaradi zmag, slave in denarja ni šport, ampak špekulacija,« je dejal knez. »Jaz ljubim šport zaradi športa in zdravja. Priznati pa moram, da ste tudi vi izvrstna igralca. Res, vsa čast!«

»Kako si se odločil?« je vprašal Landec Vinko, ko sta se naplavala in legla na sonce poleg tolmuna.

»Postopal bom previdno,« je odgovoril Vinko. »Spoznal sem, da natega ne bi bila dobra.«

»Čestitami!« je vzkliknil Landec navdušeno. »Vsaj danes še ne smeš storiti ničesar, kar bi moglo skali dobro razmerje, ki veda med nami in med knezom. Končno pa, ali ni tu prav prijeto? Kakor nalašč za oddih. In mudi se nam tudi ne. Moji legovski poslji v Tananarivi bodo že počakali. Prav nič mi ni žal, da sem prišel sem. Glej, tudi Jeano se zabava. Kako sijajno igraja tenis. Kakor da sta že stara soigralca. Čudovit je ta knez. Misli sem, da bomo našli starega čudaškega divjaka, pa smo našli na resničnega aristokratske evropskega kova.«

»Da,« je prihrdil Vinko, »knez je odličien gospod, in čeprav živi že četrtil stoletja ločen od sveta, vendarle zasleduje vse važne dogodke in pozna ves napredek časa. Se vedno mi je uganka, kako je vse to mogoče?«

»Čuj,« je dejal po kratkem molku Landec, »kje je njegova hči, da je še nismo videli? Zakaj nam je ne predstavi?«

»Ne vem,« je odgovoril Vinko.

»Ali je po tistem prvem svidenju nisi več videl?«

»Ne,« se je zlagal.

»Govorje prav tako odlično vzgojena kakor on?«

»Res, čisto evropska dama je.«

»Rad bi jo videl, a knezu si tega ne upam povedati.«

»Morda jo še pokaže.«

»Ali je lepa?«

»Svojevrsno.«

»Govorje eksotična lepota.«

»Da.«

Vinko se je obrnil v stran in pričel puliti travo, da bi skrtil svoj obraz pred Landecom. Bilo mu je skrajno neprijetno, govoriti z njim o Ranoji; nekaj zaradi sramu, nekaj zaradi nje same.

Tako se je dan nagnil proti poldnevju in obiska v nasadih je bilo konec. Ko so se vračali, je Vinko previdno zadiral Jeano in ji dejal:

»Ali mi nisi hotela zadnjič nekaj povedati, pa si se premislila? Zdelo se mi je, da se bojiš brata in si zaradi tega ne upaš z besedo na dan.«

»Ne spominjam se več,« je dejala Jeano in se ozrla pred.

»To ni res,« je vzkliknil razburjeno in jo prijel za obe dve roki. »Ti mi nekaj prikrivaš. Toda ne izpuslim te, dokler mi ne poveš vsega, prav vsega! Razumeš? Tu se odlega usoda nas vseh, zato se ne smemo igrati slepih miši. Veš, da že prav resno dvomim, da je tvoja ljubezen do mene iskrena. Povej mi po pravici: me ljubiš ali me ne ljubiš?«

Jeano je dvignila glavo in mu bolešno pogledala v oči. Potem je spej povsela pogled, vzdihnila in dejala:

»Da, popolnoma po pravici: ljubim te! Od tistega trenutka, ko si me rešil iz žrel krokodilov, je moja ljubezen do tebe iskrena, in če bi jo kdaj izgubila, bi bilo konec vsega smisla mojega nadaljnjega življenja.«

»Potem me do tistega dogodka nisi resnično ljubila?«

»Ne,« je priznala.

»Zakaj si mi potem govorila, da me ljubiš?«

»Ne izprašuj.«

Dalje prihodnjé.

KULTURNI TEDNIK

Pesmi Dušana Ludvika

Dušan Ludvik so je pojavil v slovenskem pesništvu že pred to vojno. In leta 1940, je tudi že izdal svojo prvo pesniško zbirko »S popolno palice, istočasno kakor Severin Šali »Slavnišinec. Obe zbirki sta že tedaj napovedovali pojav dveh pesnikov, ki pomenita pričetek novih poti, zlasti v krogu dominavetovcev. Medtem pa ko so je Šali razvil od tedaj dalje v šodale večjo globino in si koval svoj izraz v čimvečji osamosvoitvi od preteklez enigmatičnega ekspresionizma in njegovih inčie, je Dušan Ludvik nadaljeval pot bolj v čustveno-rasploženjski smeri in ostalil trdnje povezan z neposredno preteklostjo, to se pravi: trgal se je od nienih vplivov počasneje.

Popoln dokaz za to nam daje njegova sedanja druga pesniška zbirka »Sree v vetruc, katero je z lepimi perorisbami akad. slikarja prof. Stane Krogarja izdala na 72 straneh te dni Nova založba. V tej zbirki objavljene pesmi so nastale kakor je omenjeno na zadnji strani v letih 1940, do 1944. In morda prav zato niso tako enotne, kakor n. pr. Salijeve (Srečavanja s smrtjo) ampak bolj dokaz vrenja, ki v Ludvikovo očitno že ni koužano.

Zbirka je razdeljena na štirje dele z naslovi: Zvočna osamelost — Zatišje z vodniakom — Krvavordeče astre —

Vetrovno razpotje. Prvi del je izrazito erotična lirika, izzvenjavajoča nekako resignirano, in v teh pesmih je nekaj prav odličnih stvaritev dogrnanih tudi po obliki in ponekod celo arhastično virtuosnih (n. pr. Nokturno). Tu so tudi nekateri posrečeni soneti. Drugi del — Zatišje z vodniakom — je bolj povezan z zunanjiimi motivi zato na na drugi strani z mnogimi globljiimi premišljevanji. Vse le pesmi so napisane kot trokličnice s štirimi verzji, kar daje formalni nečat tudi naslednjemu ciklu — Krvavordeče astre — posvečenemu padlemu bratrcu Braniku Krupi. Tu je tudi težišče zbirke: tu se je Ludvik povzpel kot pesnik najviše po čustvu, formi, metaforiki, svojskosti besed in rim. refleksivnih itd. Zadnji del — Vetrovno razpotje — obsega samo tri pesmi, toda v resnici polni skoraj celo polo. To so tri delze pesnitve z vojnimi motivi, med katerimi je najdaljša prva »Hvalnica vetruc. Spčetka nas spominja nekako Salijevega »Sreva rodni zemlje«, vendar je prav ta svez vetru dokaz (polez ostalih dveh pesmi tega polzavlja) kako je kljub vsemu preiščanju v Ludvikovo že vedno viden vpliv polbreteklosti. Vse tri pesmi so, ko da jih je napisal nekdo drug, ali vsaj v drugem času. Ni jim mogoče odrediti ne zanimivosti ne doganosti, toda neposrednega učinka ne zapuščajo tako kakor preiščane. Razvoji v to smer bi zato utegnil biti tvegan.

Na vsak način pa moramo uvrstiti Dušana Ludvika po tej njegovi drugi pesniški zbirki med naše prve mlade oblikovalce vezane besede, morda takoj za Severinom Šalitem. Stane Krogar je narisal poleg naslovne strani še pet celostranskih risb s tušem in se nam predstavi kot odličien ilustrator, da si odkritosrčno želimo več njegove aktivnosti v tej vrsti umetnosti. Grafično je knjižica sedanjim vojnim časom primerno prav čedna.

Skalovan roman »Rinač« v italijanski. Roman Marija Skalana »Rinač«, ki je izšel v decembru leta 1943, kot 15. zvezek Dobre knjige in v nekaj mesecih popolnoma pošel je zbudil zanimanje tudi izven slovenskih krogov. Kakor smo izvedeli se pripravila zdal tudi že prevod v italijanski. Roman prevaja Vladimir Lisiani in bo izšel v neki tržaški knjižnici založbi.

Ljubljana bere. Znana resnica je, da Ljubljana še nikoli ni posvečala toliko zanimanja knjigi, edelaljšču, sliki in sploh umetnosti, kakor v letih sedanje vojne. Prav tako zanimanje kaže seveda tudi podeželje, v kolikor mu je to sploh mogoče. Tako dosega naklade naših knjig sedaj kljub skrajno skrcenemu obsegu knjižnega trza večje naklade, kakor so si jih slovenske založbe v mirnem času sploh mogze želeli. Temu primerno le seveda tudi zanimanje za izposojene knjige. Vse naše javne knjižnice so v polnem obratu. Samo Sentjakobska knjižnica je izposojila lani 101.287 strankam 422.684 knjig, po ogromni večini seveda slovenskih izvirnih ali v slovensko prevedenih. Med izposojevalci izvirnih del je bilo največ zanimania med sodobnimi pisatelji za: Simičiča, Braščičeva, Frelaha, Jelena, Mohoričeva, Vašičeva, Pucova, Skalana, Jonteseva, Matičiča, Dalarija, Kočira in Novšaka.

HUMOR

Iz otroških ust

Mama pripoveduje svoji prijateljici o koncertu, ki ga je priredila prejšnji večer. »Pomislil, arijo iz 'Traviate' sem morala celo povoniti!«

Njena sedemletna hčerka: »Ali si jo tako slabo zapela?«

»Danes so nam v šoli povedali, da je Bog Adamu, ko se je hotel poročiti, vzelo eno rebro in mu iz njega naredil ženo. Ne, jaz se že ne bom nikdar poročil.«

»Ne govori tako neumno! Saj se lahko poročiš s tdko, ki je že narejena.«

Učitelj: »No, kaj mi veš povedati o družini orhidej?«

Učence: »Prosim, mama pravi, da ni lepo obrekovati.«

»Teta, ti vedno iščeš v časopisih lepotila. Pogledj tu je nekaj zate.«

»Kje? Pokaži!«

»Tukaj, beri: 'Kako obvarujemo staro železo pred rjo?'«

»Učitelj: »En kvoč stane 20 lir. Koliko krovov dobim za 50 lir?«

Janez: »Dva nadevana z marmelado in enega brez marmelade.«

V živalskem vrtu stojita pred kletko, v kateri skačejo opice, bratec in sestrica.

»To je tvoja sestra!« reče zaničljivo bratec svoji sestrici.

»Ne, tvoja!« odgovori nepremišljeno sestrica.

Učitelj: »Kaj je to, povprečno?«

Janez: »Povprečno' je način, kako kokoši jajca nesejo.«

Učitelj: »???«

Janez: »Moj oče je rekel, da znesejo kokoši 120 jajc povprečno na leto.«

»Ali veš, da dobimo novega očka?«

»Res? Kateroga?«

»Tistega gospoda, ki nama nikdar nič ne prinese.«

»Tisti naj bo najin novi očka? Prav mu bodi!«

Zapleteno

Gledališki ravatelj: »No, kaj pravite o naši novi pevki?«

Kritik: »Če bi v visokih legah imela tisto, česar nima v nizkih, potem bi v srednjih legah izborno pela.«

Pozna ga

»Draga gospodična, že nekaj tednov bi vam rad zadal neko vprašanje...«

»Dragi gospod, že nekaj tednov imam pripravljen odgovor.«

Ali naj se moški naučijo gospodinjskih del?

Moški navadno mislijo, da je za njih gospodinjsko delo nekaj sramotnega. Da bi oni doma kaj napravili, se jim zdi nekaj popolnoma neverjetnega. Vendar ne mislim s tem reči, da morajo delati doma namesto gospodinj.

Moški se v svoji službi dovolj utrudijo, da je potreben počitek. Če bi moral potem, ko pride domov, vzeti v roke metlo in čunjo in začeti pospravljati stanovanje, bi se ne mogel popolnoma posvetiti svojemu poklicu. Domače delo je žensko delo. Če pa je v zakonu tudi žena v službi, potem naj mož odzavame ženi vsaj težja dela, kakor sekanje drv, prinašanje premoga, smeti in podobno, ker je po svoji konstituciji močnejši in odpornejši. Vsakdo mora odpraviti del domačih del, tako da ne bo mož hodil samo v službo, žena pa bo služila in še opravljala v redu gospodinjstvo. Potrebno je tudi, da zna moški gospodinjska dela zato, da zna ceniti delo gospodinje in ne godrnja, da žena ves dan nič ne dela. Gospodinjsko delo je zelo nevhvaležno, ker ne pokaže nikakega uspeha. Zjutraj vse pospravimo, potem spet umazamo posodo, sobe in ostalo, nato je treba ponovno vse lepo pospraviti. Gospodinja ves dan snazi in lepša. Moški pride vedno v pospravljeno in mu še na misel ne pride, da je kdo v njegovi odsotnosti pospravil ono, kar so oni in ostala družina pustili v neredu in umazali.

To je en razlog, zakaj naj se moški nauče gospodinjskih del. Drugi vzrok pa je ta, da so večkrat v življenju navezani sami nase in če takrat nimajo potrebnega znanja, mnogokrat kaj pokvarijo ali napravijo isto z mnogo večjim trudom in stroški. Mož, ki stanuje sam in nima nikogar, da bi zanj skrbel, si mora sam pripraviti zajtrk, osnažiti čevlje in

obleko, pospraviti sobo in še kaj podobnega, če hoče stanovati v prijetnem domu. Kako si bo to uredil oni, ki ni še nikdar nobene stvari prijel v roke? Vse bo šlo narobe, če mu ne bo pomagala večja reka. Vsakdo nima dovolj sredstev, da bi si plačeval pomoč, in pri takem se kmalu pokažejo znaki zanemarjenosti in poslabšanja.

Zato se moškim ni treba prav nič sramovati, če primejo doma za kakšno gospodinjsko delo. Na to morajo matere misliti že v njihovi mladosti. Nikdar ne bo mati mnogo dosegla, če bo začela takšno učenje pri šestnajstletnem fantu. Ti so najmanj dovzetni za učenje, ker ravno takrat se v njih prebujajo moškost in se jim zdi vsako domače delo moškega nevedno. Še kot prav majhnega dečka naj mati pošilja sina v trgovino po hrano, k čevljarju, mesarju. Doma naj mu dá v roke ščet, pasto in krpo, da si sam osnaži svoje čevlje. Če mu bo dobro uspelo, bo ves ponosen, ga zna nekaj, kar dela navadno njegova mamica. Tudi svoje predale in igrače naj si vedno sam pospravlja, da se bo že kot majhen naučil, kaj je red. Neobhodno je potrebno, da se otroci nauče šivanja in kranja. Koliko moških je nesrečnih, če se jim odtrga gumb pri hlačah ali strga nogavica in nimajo nikogar, da bi jim zašil. Rajši hodijo toliko časa v strganah, da postanejo nerabne.

Polno je še takih gospodinjskih del, ki jih mora vsakdo znati. Tudi osnovnih pojmov kuhanja jih je treba naučiti, da ne bodo zaradi neznanja umrli od lakote, če ne bo nikjer priložnosti, da bi si kaj kupili ali šli jesti v okrepčevalnice.

Matere, vaša dolžnost je, da naučite svoje dečke vsaj osnovnih gospodinjskih in kuharskih sposobnosti, da jim ne bo v poznejšem življenju težko. Če bodo znali, se vas bodo s hvalečnostjo spominjali, ker ste jih naučili, če pa bodo neuki, se bodo jezili, da niste bile toliko pametne in jih seznanile s temi deli.

NAS NAGRADNI NATECAI

Kotiček za praktične gospodinje

Za vsak prispevek, objavljen v tej rubriki, plačamo 10 lir

Sirovi cmoki

Napravi testo iz 10 dkg nastrgane trdega sira, 20 dkg moke, 3 dkg maščobe, 1 rumenjaka in malo mleka ali vode in soli. Ako je testo premehkno, dodaj še malo drobtin. Oblikuj cmoke, kuhaj jih v slani vodi 10 do 15 minut, nato jih zabeli s prepraženimi drobtinami ali čebulnimi rezanci.

M. S., L.

Pečeno kislo zelje

Kislo zelje skuhaj v glani vodi do mehkega. Ko je kuhano, ga odcedi, v drugi kozici pa segrej malo olja in vrzi odcedeno zelje notri. Peči še toliko časa, da se osuši voda in zelje je gotovo.

M. M.

Kuhanje v zaboju — brez ognja

V današnjih časih si lahko vsaka gospodinja prihrani mnogo kuriva z uporabo kuhalnega zaboja. Sicer z njim ne bo mogla skuhati jedi popolnoma brez uporabe kurjave, vendar ji bo močno ustrezno, ker zadošča, da marsikatero jed prepelj na navadnem ognju (plin, elektrika, štedilnik, brzo-kuhalnik) samo zavre ali pa kuha le zelo kratek čas, nakar se jed kuha naprej sicer dalje kot navadno v dobro izoliranem zaboju. Ta način je uporaben zlasti za jedi, ki se dolgo kuhajo, n. pr. fižol, grah, leča, pesa, špenat, zelje, goveja juha, krompir, t. d.

Navodilo za sestavo zaboja: Potreben je velik lesen zaboj s pridojnim pokrovom, ki dobro zapira. Dolžina in višina zaboja naj presejata širino in višino uporabljanih loncev za približno 20 cm na vsako stran. Zaboj je navadno urejen za en ali dva lonca, postavljena drug poleg drugega. Lonec naj bo dobro emaljiran, pocinkan ali aluminijast, nikakor pa ne iz medenine, nepoškodnega bakra ali železa. Zaboj se napolni s čišniki, zavijalnimi papirjem, lesno volno, senom ali žaganjem.

Zaboj in pokrov se od znotraj prevlečeta (brez šprani) z vsaj štirimiligrami časopisnega papirja, ki se pokrje z močnejšim ovijalnim papirjem. Nato se vložijo v zaboj 20 cm debela plast lesne volne ali žaganja, ki se močno stlači. Lonec se postavi v sredino zaboja, tako da so vsi vmesni prostori do vrha lonca tesno zatačeni s lesno volno. Uporabljati se mora vedno lonec iste velikosti, z ročaj ob gornjem robu, da ne nastanejo okrog lonca špranje. Lonec se pokrje s pokrovko, nato z debelo blazino iz pralnega blaga, polnjeno z lesno volno ali žaganjem, ali z ostanki raznega blaga, nakar se zaboj trdno zapre.

Uporablja se tak zaboj tudi za ohranitev toplih že kuhanih jedi, piščali n. pr. za izgotovljene jedi, ki jih je treba le še dokončno skuhati od zmešati. Poprej je pač treba vsako jed kuhati na razpoložljivem ognju, vendar samo v času ene šestine običajne kuhalne dobe, nakar se lonec nemudoma postavi v zaboj ter hitro in dobro pokrje. Jed v zaboju se mora kuhati dvakrat tako dolgo, kolikor

Ženitne ponudbe

Naši predniki so snubili bolj romantično kakor mi

»Ali hočete postati moja žena?« Res preprosto vprašanje, vendar v različnih časih tudi različno postavljeno. Prav svojevrstno velikokrat snubijo slavni mošje in čudaki, o čemer pričajo tele mične zgodbe:

Nizozemski slikar Jan Steen je zasnil svoje dekle prav zgornje, čeravno brez besed. Poslal je bil namreč očetu svoje izvoljenke sliko, na kateri je prikazal zaroko mlade dvojice v trenutku, ko jima nevestin oče, blagoslovilje njuno zvezo, sklepa roki. V zarocenih je upodobil sebe s svojo izvoljenko, očetu pa je začrtal poteze dekletovega očeta. Moža je slika tako prevzela, da je še sam podprl snubčevu prošnjo, in res so kmalu obhajali zaroko.

Gospodična Dervieux, znamenita lepota na dvoru sončnega kralja (Ludovika XIV.) je nad vse ljubila svojo prostost, a vkljub temu so ji ugajale ženitne ponudbe, ker so laskale njeni nečimurnosti. Med drugimi vitezi se je trudil za njeno naklonjenost tudi markiz d'Alques, Lepa dama ga je s svojim vedenjem pod-

žigala vse dotlej, dokler je ni lepega dne zasnil v pisnu, ki se je končala takole: »Poklonite mi milostino svoje ljubezni!«

Lepotica pa mu je v rožnatem pisarcu odgovorila: »Ze imam svoje ubežce!«

Profesor Carl Schleich pa je bil še otrok, ko je že zastavil veliko vprašanje svoji srečni damici.

»Bil sem še majhen deček,« pripoveduje sam, »ko sem na tihem oboževal dekletce z bližnje dekliške šole. Nekoč pa je prišlo med dečki in deklicami do hudega spora in eden izmed fantov je moji oboževanki surovo iztrgal šolsko torbico iz rok. Vrgel sem se v metež, ji spet vrnil torbico in ji jo nesel vse do doma, tolažec deklice: »Nič ne maraj; ko bom velik, te vzamem za ženo in ne bo se ti treba več bati velikih paglavcev!« Pozneje sem se s to svojo otroško ljubeznijo tudi poročil, a takrat svoje snubitve nisem ponovil, skliceval sem se kar na tisto iz otroških let.»

Omamna žvečila

Pri nas v Evropi je znan kot žvečilo samo tobak, vendar je danes najbrže le še malo Evropeev, ki bi tobak žvečili ali »čikalic«, kakor pravimo po domače, ampak ga rajši kade — če ga zdaj imajo, seveda. Žvečenje tobaka se je pa zaneslo v Evropo iz Amerike, zakaj prvi »čikarje« na svetu so bili pač Indijanci, saj je tobak po svojem izvoru ameriška rastlina.

Indijanci, posebno v doželah nekdanje inške države, toroj v Peruiju, Boliviji in Ekvadorju, žvečijo s posebno slastjo še dandanes koka, to je liste nekega grma, ki vsebujejo kokain. Koko pripravljajo na poseben način, ali pa jo v sil žvečijo tudi kar tako, v zelenem stanju. Malajci in Kitajci na otokih Južnega morja žvečijo liste in plodove neke rastline mohama, kisličaste okusa, pomešane s posebno vrsto ilovice in posebno pripravljane. Slina postane po takem žvečenju krvavordača. To žve-

ren kovčeg, obložen na dnu in okrog z lesno volno, ki naj nje plast znaša vsaj 10 cm. Notranji lonec se pokrje, kakor je zgoraj rečeno. Če je notranji lonec dobro zaprt, se lahko uporablja tudi med vožnjo, n. pr. pri vojakih.

Ohranitev toplote nam torej lahko pri nekaterih jedeh prihrani pet šestina običajno potrebne kuriva, kar v današnjih časih ni malenkost. Pri poskusu je pokazala prvotna vrela voda po osmih urah še 80°.

M. M.

ženje je koristno zlasti proti žejji, ki je v tistih vročih krajih stalen pojav. Divjaki na Novi Gvineji poznajo podobno žvečenje, uporabljajo pa za to jagode neke ovjalka.

Ruzen tega je znano tudi žvečenje opije (poleg kuhanja iz opija pripravljenega hašiša), v Ameriki pa žveči veliko milijonov ljudi žvečilni gumi, katerega so skušali nekateri uvesti tudi v Evropi, a se poskus ni obnesel. Žvečenje žvečilnega guma je v Ameriki razširjeno posebno med delavci po plantažah, pa tudi po tovarnah, pri mornarjih in še drugih slojih, celo pri otrocih.

Opica pomaga iskati očeta

Nov način, kako je na podlagi krvnih tipov možno ugotoviti očetovstvo, sta baje našla švedska zdravnik dr. Jonsson in dr. Bromann; javlja švedski zdravniški vestnik. Ta novi postopek imenujejo »rhesusc« po posebni vrsti opice (rhesus), ki jih porablja za ta preizkus, pri katerem gre za reakcijo krvnega seruma (sokrice).

Poskus je doznal, trdita oba švedska učenjaka, da otroku, ki je po (rhesus) preizkusu pozitiven in ga je rodila negativna mati, ne more biti

Specialist za otroške bolezni

dr. ŠALAMUN BRANKO

javlja telefonsko številko 39-07

za posete na dom.

Stanovanje (brez ordinacije):

BEŽIGRAD 10

oče mož negativnega tipa. Ako se bo to odkrilo obeh švedskih znanstvenikov izkazalo za povsem točno in zanesljivo, bomo lahko govorili o novem velikem napredku v vprašanih očetovstvu, ki ga bodo s pridom izkoristila tudi sodišča, katera ga za enkrat sicer še ne priznavajo.

Ali veste, od kdaj jih poznamo?

Naočniki: Ze v 13. stoletju so bili v severni Italiji optiki, toda njih imena niso ohranjena. Šele v 17. stoletju so začeli izdelovati današnjim podobna očala in jih pritrjati na nos. Do takrat so nosili le loznjone. Šele v zadnjem stoletju se je znanost začela baviti z naočniki.

Kopalna kad. Stari narodi so poznali čebre iz lesa, marmorja in srebra. Za časa Homerja so bile kadi iz portirja, pri Rimljanih iz bronu. Leta 1768, je kotlar Level napravil prvo podolgovato kad.

Rebec: Se stoletja po njegovem izumu so se ljudje usekovali v prste. Prvotno je služil za brisanje potu. V začetku 16. stoletja so ga prinesli iz Italije. Posluževale so se ga le plemkinje.

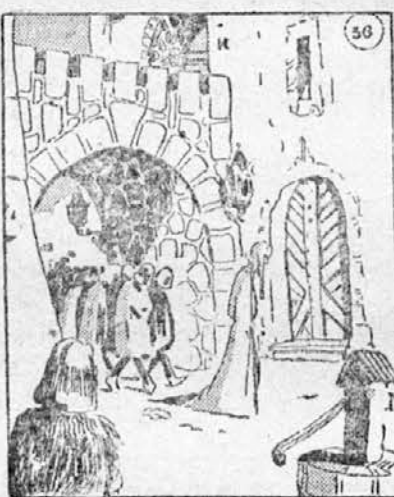
Gumb. V predzgodovinski dobi so moški izdelovali gumbe iz preluknjanih kolčkov. V starem in srednjem veku so uporabljali zaponke in pasove. V 15. stoletju so nosili na telovniku en sam gumb in šele v 17. stoletju se je njegova uporaba razširila.

Kravata. Pomeni sinonim prvotno toliko kakor Hrvat. Hrvati so vezali okoli vratu belo platno in plemiči so jih začeli posnemati. Ze Rimljani so vezali trakove okoli vratu.

Bankovec. V moderni obliki ga je pred 300 leti izdelal stockholmska državna banka. Ze Kitajci in Egipčani so se posluževali denarja višje vrednosti, izdelanega iz papirja ali bakra. Prva emisija bankovcev izhaja iz 17. stolatja.

Trije začarani bratje

PO CESKI PRIPOVEDKI PRIREDIL HOTIMIR V. GORAZD

Da reši deželo nesreče, se je odločila sama kraljična Sinja, da se žrtvuje zmagu. Oblečena v najlepšo belo svileno obleko, je odšla proti zmagjevemu briglu, in vsi očičniki so jo spremljali do mestnih vrat na njeni zadnji poti. Voljko ni čakal, da možakar konča svoje povest, povzvil je svojim trem psom in odhitel proti Hudi gori. Tja je prispel prav v trenutku, ko je kraljična Sinja prišla do vhoda v zmagjev brigol.

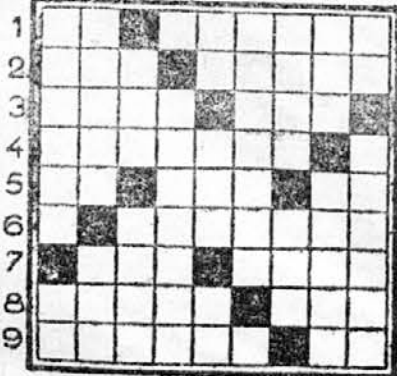

Ze tisti trenutek se je pa zasilalo strašno rjovenje, in troglava pošast se je privlekla iz votline. Šest zlobnih kačjih oči se je uprlo v prestrašeno Sinjo in tri ostudna žrca so se odprla in škrtala z ostrimi zobmi. Toda že je bil tu junak Voljko, ki je odrinil Sinjo in se s svojimi psi obrnil proti pošasti.

(Dalje prihodnjik.)

Križanka štev. 6

1 2 3 4 5 6 7 8 9

POMEN BESED

Vodoravno: 1. Nota. Vrsta oblačila. — 2. Moško ime. Ropot. — 3. Vojno orožje. Jeza. — 4. Poljedelski pojem. — 5. Medmet. Oblika nedoločnega števnika. Dve črki iz besede »Prulec«. — 6. Pokrajina na Balkanu. — 7. Švicarski kanton. Pristanišče v Arabiji. — 8. Ptica. Moško ime. — 9. Naklep. Skrajšan veznik.

Navpično: 1. Južni sad. Dve črki iz besede »basenc«. — 2. Trgovinsko obvestilo. Meri četrto razsežnost. — 3. Oblika osebnega zaimka. Del čevlja. — 4. Se ne imenuje po svojem pravem odkritelju. — 5. Pesnitev. Alpska reka (v slovenski obliki). Dve črki iz besede »barone«. — 6. Ne pozna kompromisa. — 7. Ribje jajca. Stariromski koledarski izraz. — 8. Agregacijsko stanje vode. Ptica roparica. — 9. Kratica nemške organizacije. Riba.

Rešitev križanke štev. 5

Vodoravno: 1. sani; Oger. — 2. osj roj; ne. — 3. pesek. — 4. arena; oko. — 5. voha; plan. — 6. Ida; drama. — 7. ranar. — 8. as; rog; CC (Corps Consulaire = konzularni zbor). — 9. roka; Alma.

Navpično: 1. sodavičar. — 2. ha; red; so. — 3. pchar. — 4. Irena; ara. — 5. osa; dno. — 6. oje; Praga. — 7. kolar. — 8. en; kam; cm. — 9. resonanca.

Ženska srca so lažja kakor moška

Človeška kakor tudi živalska srca imajo kaj različno težo; njih teža zavisi namreč od dela, ki ga opravlja človek ali žival. Srce srednje velikega moškega tehta 300 g, srednje velike ženske pa le 250 g. A čeprav je žensko srce povprečno lažje od moškega, vendar to ne velja za vse ženske. Dekle ali žena, ki goji šport ali sicer opravlja težka dela, ima težje srce od moškega, kateri na pozna telesnih vaj in tudi sicer ni vajen telesnega dela. Enake razlike boste našli tudi v živalskem svetu: srce dirkalnega konja, postavimo, tehta 6 kg, dočim je srce povprečnega konja težko samo 5,2 kg.

Prvi taksametri

V pariški narodni knjižnici hranijo staro kitajsko delo, ki je izšlo malone pred tisoč leti. V njem kitajski učenjak zelo podrobno opisuje na vozu pritrjen mehanizem, s katerim so že tedaj beležili prevoženo daljavo. Ta števna naprava pa nikakor ni osamljen primer. Tudi rimski cesar Mark Avrelij je že imel voz s ščitnim števcem. Bil je to bronasta omarica, kamor so padale kroglice za kroglice, kadar koli se je kolo po tisoč korakov dolgi prevoženi progi prvič spet zasukalo. Konec vožnje so prešli kroglice v omarici in zlahka izračunali pot, ki so jo bili naredili.

Ojno pogača kupim, tudi večje množine. Ponudba na upr. »Društvenega tednika« pod šifro »Pogačec«.

Boguska družina išče nujno na posodi pri dobrih ljudeh, tudi proti suznim mesničnim odkodnini primerno posteljo za podlago leto starega otroka. Održavna prošnja prosimo na uredništvo »Društvenega tednika«.

Nekaj kasonov prvotnega gnoja razprodajamo za košnje detelje ali fine vrste livadske trave. Ponudba na oglasni oddelki »Društvenega tednika« pod šifro »Za Bogradom«.

Razsolje, brivski električni aparat kupim. Ponudba na oglasni oddelki »Društvenega tednika« pod šifro »Razsolje«.

Kojo, možko ali žensko, v dobrem stanju kupim. Ponudba na oglasni oddelki »Društvenega tednika« pod šifro »Dobre ohranjene«.

Kdo ugane?

Za bistre računarje

1. Nekj oče, ki je bil 25 let star, od svojega sina, bo šes 5 let dvakrat toliko star kakor njegov sin. Koliko je star oče, koliko sin?

2. V neki družbi 18 oseb je bilo dvakrat toliko žensk in trikrat toliko otrok kakor moških. Koliko moških žensk in otrok je bilo v tej družbi?

3. Nekj igralec je imel 4 suknjiče, 7 telovnikov in 5 parov hlač. V koliko različnih kombinacijah oblek se je igralec lahko predstavil občinstvu?

Odgovor:

1. Oče je star 45, sin 20 let.
2. V družbi je bilo 6 moških, 12 žensk in 9 otrok.
3. Igralec se je lahko predstavil v 144 različnih kombinacijah oblek.

Herausgeber — Isdatelj: Karel Bratuša. — Schriftleiter — urednik: Hugo Kern. — Für die Druckerei Merkur — za tiskarno Merkur G. Mihalek.